TEISINGUMO TEISMO (šeštoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. balandžio 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Direktyva (ES) 2019/1023 – Restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūros – 20 straipsnis – Galimybė pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra – 23 straipsnio 1 ir 2 dalys – Nukrypti leidžiančios nuostatos – Nemokiu tapęs fizinis asmuo – Galimybės pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra sąlygos – Veikimo „nesąžiningai arba piktnaudžiaujant“ sąvoka – Veiksmai trečiojo asmens kreditorių atžvilgiu“

Byloje C-723/23 (*Amilla*)[i]

dėl *Juzgado de lo Mercantil no 3 de Oviedo, con sede en Gijón* (Ovjedo 3-asis komercinis teismas, posėdžiaujantis Chichone, Ispanija) 2023 m. spalio 13 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. lapkričio 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Agencia Estatal de la Administración Tributaria

prieš

VT,

UP

TEISINGUMO TEISMAS (šeštoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Kumin, pirmosios kolegijos pirmininkas F. Biltgen (pranešėjas) ir teisėjas S. Gervasoni,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– VT ir UP, atstovaujamų *abogado* I. Blanco Urizar,

* Proceso kalba: ispanų.

[i] Šios bylos pavadinimas išgalvotas. Jis neatitinka jokios bylos šalies tikrojo vardo, pavardės ar pavadinimo.

– Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Ballesteros Panizo,

– Europos Komisijos, atstovaujamos J. L. Buendía Sierra, G. Meeßen ir G. von Rintelen,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1023 dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva) (OL L 172, 2019, p. 18), 20 straipsnio ir 23 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant VT, nemokiu tapusio fizinio asmens, ir *Agencia Estatal de Administración Tributaria* (mokesčių administratorius, Ispanija; toliau – AEAT) ginčą dėl per šio asmens nemokumo procedūrą pateikto prašymo panaikinti skolas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 78–81 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(78) visiškas skolų panaikinimas arba draudimų verstis veikla atšaukimas po ne ilgesnio nei trejų metų laikotarpio ne visais atvejais yra tinkamas, todėl gali reikėti nustatyti nuo šios taisyklės nukrypti leidžiančios nuostatas, kurios būtų tinkamai pagrįstos nacionalinėje teisėje nustatytomis priežastimis. Pavyzdžiui, tokios nukrypti leidžiančios nuostatos turėtų būti nustatomos tais atvejais, kai skolininkas yra nesąžiningas arba veikė piktnaudžiaudamas. Jei pagal nacionalinę teisę verslininkai negali pasinaudoti sąžiningumo ir geros valios prezumpcija, įrodinėjimo pareiga dėl sąžiningumo ir geros valios neturėtų būti bereikalingai sunki ar sudėtinga, jiems siekiant pradėti procedūrą;

(79) nustatant, ar verslininkas buvo nesąžiningas, teisminės arba administracinės institucijos galėtų atsižvelgti į tokias aplinkybes kaip skolos pobūdis ir dydis, jos atsiradimo laikas, verslininko pastangos ją grąžinti ir laikytis teisinių prievolių, įskaitant viešojo licencijavimo reikalavimus ir būtinybę vesti teisingą buhalteriją, verslininko mėginimai išvengti kreditorių reikalavimų, pareigų vykdymas kylant nemokumo tikimybei, kurias priklauso vykdyti verslininkais esantiems bendrovių direktoriams, ir Sąjungos ir nacionalinės konkurencijos ir darbo teisės laikymasis. Taip pat turėtų būti galima nustatyti nukrypti leidžiančias nuostatas, kai verslininkas nesilaikė tam tikrų teisinių prievolių, įskaitant prievoles užtikrinti didžiausią įmanomą skolų grąžinimą kreditoriams, kurios gali būti nustatytos kaip bendra prievolė generuoti pajamas ar turtą. Be to, turėtų būti galima nustatyti

konkrečias nukrypti leidžiančias nuostatas, kai jos yra būtinos norint užtikrinti skolininko teisių ir vieno ar kelių kreditorių teisių pusiausvyrą, pavyzdžiui, kai kreditorius yra fizinis asmuo, kuriam reikia daugiau apsaugos nei skolininkui;

(80) nukrypti leidžianti nuostata taip pat galėtų būti pateisinama, jei skolų panaikinimo procedūros išlaidos, įskaitant teisminių ir administracinių institucijų bei specialistų imamus mokesčius, nėra padengiamos. Valstybės narės turėtų galėti numatyti, kad su tuo panaikinimu susijusios lengvatos gali būti atšauktos tais atvejais, kai, pavyzdžiui, skolininko finansinė padėtis gerokai pagerėja dėl nenumatytų aplinkybių, kaip antai laimėjus loterijoje arba dėl paveldėjimo ar dovanojimo įgijus turto. Valstybėms narėms neturėtų būti užkertamas kelias nustatyti papildomų nukrypti leidžiančių nuostatų aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis ir esant tinkamam pagrindimui;

(81) esant tinkamai pagrįstai priežasčiai pagal nacionalinę teisę, galėtų būti tikslinga apriboti skolų panaikinimo galimybę tam tikrų skolų kategorijų atveju. <…> Valstybės narės turėtų galėti neįtraukti kitų kategorijų skolų, kai tai tinkamai pagrįsta.“

4 Šios direktyvos 20 straipsnyje „Galimybė pasinaudoti skolų panaikinimo priemone“ įtvirtinta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad nemokūs verslininkai galėtų pasinaudoti bent viena procedūra, pagal kurią būtų visiškai panaikintos jų skolos pagal šią direktyvą.

<…>

2. Valstybės narės, kuriose visiškas skolų panaikinimas galimas tik verslininkui grąžinus dalį skolos, užtikrina, kad ši grąžinimo prievolė atitiktų konkretaus verslininko padėtį ir visų pirma būtų proporcinga jo pajamoms ir turtui, kuriuos galima paimti, arba disponuojamosioms pajamoms ir turtui skolų panaikinimo laikotarpiu, ir ja būtų atsižvelgta į pagrįstus kreditorių interesus.

<…>“

5 Minėtos direktyvos 23 straipsnyje „Nukrypti leidžiančios nuostatos“ numatyta:

„1. Nukrypdamos nuo 20–22 straipsnių, valstybės narės gali toliau taikyti arba priimti nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, atšaukiama tokiu skolų panaikinimu suteikiama nauda arba kuriomis numatomi ilgesni visiško skolų panaikinimo laikotarpiai arba ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai tais atvejais, kai nemokus verslininkas įsiskolindamas, nemokumo procedūros metu arba grąžindamas skolą, vertinant pagal nacionalinę teisę, veikė kreditorių arba kitų suinteresuotųjų subjektų atžvilgiu nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, nedarant poveikio nacionalinėms taisyklėms dėl įrodinėjimo pareigos.

2. Nukrypdamos nuo 20–22 straipsnių, valstybės narės gali toliau taikyti arba priimti nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, atšaukiama skolų panaikinimu suteikiama nauda arba kuriomis numatomi ilgesni visiško skolų

panaikinimo laikotarpiai arba ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai tam tikromis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis ir kai tokios nukrypti leidžiančios nuostatos yra tinkamai pagrįstos, pavyzdžiui, kai:

a) nemokus verslininkas iš esmės nesilaikė prievolių pagal skolų grąžinimo planą arba bet kurios kitos teisinės prievolės, kuria siekiama apsaugoti kreditorių interesus, įskaitant prievolę užtikrinti didžiausią įmanomą skolų susigrąžinimą kreditoriams;

b) nemokus verslininkas nevykdo informavimo arba bendradarbiavimo pareigų pagal Sąjungos ir nacionalinę teisę;

c) prašymai dėl skolų panaikinimo procedūros teikiami piktnaudžiaujant;

d) paskesnis prašymas dėl skolų panaikinimo pateikiamas per tam tikrą laikotarpį nuo to laiko, kai nemokiam verslininkui buvo suteikta galimybė pasinaudoti visišku skolų panaikinimu, arba jo prašymas visiškai panaikinti skolas buvo atmestas dėl šiurkštaus informavimo arba bendradarbiavimo pareigų pažeidimo;

e) nepadengiamos skolų panaikinimo procedūros išlaidos; arba

f) nukrypti leidžianti nuostata yra būtina siekiant užtikrinti skolininko teisių ir kreditoriaus ar kelių kreditorių teisių pusiausvyrą.

3. Nukrypdamos nuo 21 straipsnio, valstybės narės gali numatyti ilgesnius skolų panaikinimo laikotarpius tais atvejais, kai:

<…>

4. Valstybės narės gali nustatyti, kad tam tikrų kategorijų skolos negali būti panaikintos, arba gali apriboti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, arba nustatyti ilgesnį skolos panaikinimo laikotarpį, jei toks netaikymas, apribojimai arba ilgesni laikotarpiai yra tinkamai pagrįsti, kaip, pavyzdžiui, šiais atvejais:

a) užtikrintų skolų;

b) skolų, susidarančių dėl baudžiamųjų sankcijų, arba su jomis susijusių skolų;

c) skolų, susidarančių dėl deliktinės atsakomybės;

<…>“

Ispanijos teisė

6 Pagrindinei bylai *rationae temporis* taikomas 2020 m. gegužės 5 d. *Real Decreto Legislativo 1/2020 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal* (Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 1/2020, kuriuo patvirtinamas suvestinės redakcijos Nemokumo įstatymo tekstas) (BOE, Nr. 127, 2020 m. gegužės 7 d., p. 31518), iš dalies pakeistas 2022 m. rugsėjo 5 d. *Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/2020, para la transposición de la Directiva (UE) 2019/1023* (Įstatymas Nr. 16/2022, kuriuo iš dalies

keičiamas suvestinės redakcijos Nemokumo įstatymas, patvirtintas Karaliaus įstatyminiu dekretu Nr. 1/2020, siekiant į nacionalinę teisę perkelti Direktyvą (ES) 2019/1023) (BOE, Nr. 214, 2022 m. rugsėjo 6 d., p. 123682) (toliau – TRLC).

7 Įstatymo Nr. 16/2022 preambulėje nurodyta:

„<…>

<…> Kai nemokus skolininkas yra fizinis asmuo, nemokumo procedūros tikslas – nustatyti sąžiningus skolininkus ir suteikti jiems galimybę pasinaudoti daliniu skolų panaikinimu, taip leidžiant jiems pasinaudoti antrąja galimybe ir užkertant kelią patekti į šešėlinę ekonomiką ar neleidžiant skursti.

<…>

[Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva] reikalaujama, kad visos valstybės narės nustatytų antrosios galimybės mechanizmą, kad skolininkai nebūtų skatinami persikelti į kitas šalis, kuriose tokie mechanizmai jau numatyti, nes tai kainuotų tiek skolininkui, tiek jo kreditoriams. Tuo pačiu metu šios srities suvienodinimas laikomas būtinu Europos bendrajai rinkai veikti.

Vienas iš radikaliausių naujojo reglamentavimo pakeitimų yra tas, kad, užuot susiejus skolų panaikinimą su tam tikros rūšies skolų grąžinimu (kaip numatyta suvestinės redakcijos Nemokumo įstatymo 487 straipsnio 2 dalyje), turi būti taikoma skolų panaikinimo pagal nuopelnus tvarka, pagal kurią bet kuris skolininkas, nesvarbu, ar jis yra verslininkas, ar ne, jeigu atitinka sąžiningumo reikalavimą, kuriuo grindžiamas šis institutas, gali pasinaudoti visų savo skolų panaikinimo procedūra, išskyrus tas, kurios išimties tvarka ir dėl savo ypatingo pobūdžio laikomos tokiomis, kurių negalima teisėtai panaikinti. Išlieka Ispanijos teisės aktų leidėjo dar 2015 m. pripažinta galimybė taikyti skolų panaikinimą bet kuriam sąžiningam skolininkui fiziniam asmeniui, nesvarbu, ar jis yra verslininkas, ar ne.

<…>

Skolininko sąžiningumas tebėra kertinis skolų panaikinimo aspektas. Remiantis tarptautinių organizacijų rekomendacijomis, nustatomi norminiai sąžiningumo apribojimai, atsižvelgiant į tam tikrą išsamiai išvardytą objektyvų elgesį (baigtinis sąrašas), nesiremiant neaiškiais ar nepakankamai apibrėžtais elgesio modeliais, arba kai dėl įrodymų skolininkui tenka neįmanoma našta. <…>

<…>

Vykstant kolektyvinei nemokumo procedūrai ir esant pateiktiems reikalavimams į turtą skolų panaikinimas taikomas visiems reikalavimams. Tam tikrais atvejais išimtys grindžiamos ypatinga reikalavimų patenkinimo svarba teisingai ir solidariai visuomenei, grindžiamai teisinės valstybės principu (kaip antai išlaikymo skoloms, skoloms, kylančioms iš valstybės reikalavimų, skoloms, kylančioms iš nusikalstamų veikų, arba skoloms, kylančioms iš deliktinės atsakomybės). Taigi skolų, susijusių su valstybės skoliniais reikalavimais, panaikinimui taikomi tam tikri apribojimai ir jis galimas tik pirmą kartą panaikinant skolas, bet ne vėliau. Kitais atvejais išimtis grindžiama sinergija ar neigiamu išoriniu poveikiu, kuris gali atsirasti dėl tam tikrų rūšių skolų panaikinimo: skolų, atsiradusių dėl pareigos padengti išlaidas, susijusias su procedūra, per kurią panaikinamos skolos, panaikinimas gali atgrasyti kai kuriuos trečiuosius asmenis (pavyzdžiui, advokatus) nuo

bendradarbiavimo šiuo klausimu su skolininku, o tai trukdytų nemokiu pripažįstamam asmeniui susipažinti su savo bylos medžiaga. Be to, skolų kreditoriams pagal reikalavimus, užtikrintus realia užtikrinimo priemone, panaikinimas be jokio pagrindo pakenktų vienam iš pagrindinių galimybės gauti kreditą elementų, taigi ir tinkamam šiuolaikinės ekonomikos funkcionavimui, t. y. kreditoriaus, kuriam suteikta reali užtikrinimo priemonė nuo skolininko nemokumo ar įsipareigojimų nevykdymo, imunitetui. Galiausiai išimties tvarka teismas gali nuspręsti visiškai ar iš dalies nepanaikinti tam tikrų skolų, kai tai būtina siekiant išvengti kreditoriaus nemokumo.

<…>“

8 TRLC 486 straipsnyje nustatyta:

„Skolininkas fizinis asmuo, nesvarbu, ar jis yra verslininkas, ar ne, gali prašyti panaikinti nesumokėtas skolas laikantis šiame įstatyme nustatytų sąlygų ir reikalavimų, jeigu jis yra sąžiningas skolininkas:

1. [s]utinkantis laikytis mokėjimo plano prieš tai nelikvidavus turto pagal 3 skirsnio 1 poskirsnyje numatytą skolų panaikinimo tvarką; arba

2. [l]ikviduojant turtą – tokiu atveju skolos panaikinimui bus taikoma 3 skirsnio 2 poskirsnyje numatyta tvarka, jeigu nemokumo procedūros užbaigimo priežastis yra turto likvidavimo etapo pabaiga arba jo nepakankamumas skoliniams reikalavimams patenkinti iš turto.“

9 TRLC 487 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Skolininkui, kuris yra atsidūręs vienoje iš toliau nurodytų situacijų, negali būti panaikintos nesumokėtos skolos:

1) jei per pastaruosius dešimt metų iki prašymo panaikinti pateikimo jis galutiniu teismo nuosprendžiu buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme, net sustabdyta ar pakeista, už nusikalstamas veikas turtui ir socialinei bei ekonominei tvarkai, už dokumentų klastojimą, nusikalstamas veikas valstybės biudžetui ir socialiniam draudimui arba darbuotojų teisėms, su sąlyga, kad maksimali bausmė už nusikalstamą veiką yra lygi ar viršija trejus metus, išskyrus atvejus, kai prašymo panaikinti pateikimo dieną baudžiamoji atsakomybė išnyko ir buvo įvykdytos dėl nusikalstamos veikos kylančios piniginės prievolės;

2) jei per dešimt metų iki prašymo panaikinti jis buvo nubaustas galutiniu administraciniu sprendimu dėl labai sunkaus mokesčių teisės, socialinio draudimo ar socialinės tvarkos pažeidimo arba per tą patį laikotarpį buvo priimtas galutinis sprendimas išplėsti atsakomybę, išskyrus atvejus, kai prašymo panaikinti pateikimo dieną jis sumokėjo visas skolas, už kurias yra atsakingas.

   Sunkių pažeidimų atveju skolininkų, kurie buvo nubausti didesne nei penkiasdešimt procentų sumos, kurią [AEAT] gali panaikinti, kaip nurodyta 489 straipsnio 1 dalies 5 punkte, suma, skolos gali būti panaikintos tik tuo atveju, jei prašymo panaikinti pateikimo dieną jie sumokėjo visas skolas, už kurias yra atsakingi;

3) jei nemokumas pripažintas tyčiniu. Vis dėlto, jei nemokumas pripažintas tyčiniu tik dėl to, kad skolininkas nesilaikė pareigos laiku pateikti prašymą paskelbti nemokumą, teismas gali atsižvelgti į aplinkybes, dėl kurių buvo vėluojama;

4) jei per dešimt metų iki prašymo panaikinti jis buvo pripažintas suinteresuotuoju asmeniu sprendime, kuriuo trečiojo asmens nemokumas buvo pripažintas tyčiniu, išskyrus atvejus, kai prašymo panaikinti pateikimo dieną jis sumokėjo visas skolas, už kurias atsakingas.

<…>

2. Pirmesnės dalies 3 ir 4 punktuose nurodytais atvejais, jei kvalifikavimas dar nėra galutinis, teismas sustabdo sprendimo dėl skolų panaikinimo vykdymą, kol kvalifikavimas taps galutinis. <…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 VT ir jo sutuoktinė UP buvo bendrovių BLANCO Y NARANJA SL ir MALVA Y NARANJA SL valdybų nariai. Abiem bendrovėms buvo pradėtos nemokumo procedūros, o joms pasibaigus jos buvo pripažintos nemokiomis; taip pat nuspręsta, kad šis nemokumas laikytinas „tyčiniu“. Abiejose procedūrose VT ir UP, kaip solidariai atsakingi minėtų bendrovių valdybų nariai, buvo pripažinti „suinteresuotaisiais asmenimis“ ir jiems uždrausta valdyti kitų asmenų turtą ir atstovauti kitiems asmenims tam tikrą laikotarpį (vienoje byloje – penkerius, o kitoje – septynerius metus). Be to, jie prarado savo, kaip nemokiomis pripažįstamų bendrovių arba jų turto kreditorių, teises. Iš jų taip pat solidariai buvo priteisti abiejų bendrovių patirti nuostoliai, t. y. 169 085,24 EUR ir 62 035,91 EUR, ir bylinėjimosi išlaidos.

11 VT negalėjo sumokėti šių sumų, todėl kreipėsi į *Cámara Oficial de Comercio, Industria y Navegación de Gijón* (Chichono oficialieji prekybos, pramonės ir laivybos rūmai, Ispanija) dėl ginčo sprendimo neteismine tvarka. Kadangi tokio sprendimo nebuvo priimta, VT kreipėsi į *Juzgado de lo Mercantil nº 3 de Oviedo, con sede en Gijón* (Ovjedo 3-asis komercinis teismas, posėdžiaujantis Chichone, Ispanija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą, prašydamas pripažinti jį nemokiu.

12 To paties teismo 2021 m. vasario 8 d. nutartimi VT buvo pripažintas nemokiu, ir šis nemokumas kvalifikuotas „netyčiniu“.

13 2023 m. vasario 2 d. VT, atsižvelgdamas į jam iškeltą nemokumo bylą, pateikė prašymą panaikinti jo nesumokėtas skolas. AEAT nesutiko su šiuo prašymu; jis teigė, kad aptariamam nemokumui taikoma TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatyta išimtis, ir nurodė, kad VT buvo pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“ šio sprendimo 10 punkte nurodytoje nemokumo procedūroje, kad atitinkamų bendrovių nemokumas buvo pripažintas „tyčiniu“, ir kad VT nevisiškai įvykdė įsipareigojimus.

14 VT savo ruožtu teigė, pirma, kad jis buvo sąžiningas skolininkas „savo kreditorių“ atžvilgiu ir kad tai, jog juridinių asmenų, kurių solidariai atsakingu (kaip garantas) valdybų nariu jis buvo, nemokumo procedūroje asmuo buvo pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“, neapriboja jo galimybės pasinaudoti skolų panaikinimo priemone savo kreditoriams. Antra, TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatyta išimtis tiek, kiek ji nustato neginčijamą objektyvią atsakomybę, prieštarauja Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvoje nustatytai sistemai, pagal kurią, vertinant, ar skolininkas veikė nesąžiningai, reikia atsižvelgti į subjektyvias jo padėties aplinkybes.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmiausia nurodo, kad šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalis apima situaciją, kai nemokus verslininkas veikia nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas kreditorių atžvilgiu. Vis dėlto neįmanoma aiškiai nustatyti, ar ši nuostata taikoma tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai skolininkas, kaip solidariai atsakingas valdybos narys, buvo pripažintas solidariai atsakingu trečiojo asmens kreditoriams. Taigi kyla klausimas, ar galimybės panaikinti neapmokėtas skolininko skolas savo kreditoriams išimtis taikoma trečiojo asmens kreditoriams, ir ar toks taikymas suderinamas su sąvoka „kreditoriai“, kaip ji suprantama pagal minėtą nuostatą.

16 Antra, šis teismas mano, kad TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatyta išimtis neleidžia VT pasinaudoti visų jo skolų kreditoriams panaikinimo procedūra. Jis siekia išsiaiškinti, ar Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 20 straipsnį, kuriame valstybės narės įpareigojamos nustatyti procedūrą, pagal kurią gali būti visiškai panaikintos skolos, reikėtų aiškinti kaip draudžiantį tokią nuostatą.

17 Trečia, minėtam teismui kyla abejonių, ar pagal Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvą (ypač jos 20 straipsnio 2 dalį) reikalaujama, kad pagal taikomą visų skolų panaikinimo tvarką būtų atsižvelgiama į subjektyvias skolininko padėties aplinkybes (t. y. jo individualią padėtį), ar valstybės narės gali palikti galioti arba priimti nuostatą, kaip antai TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punktą, kurioje nustatomi tik objektyvūs kriterijai ir į šią padėtį neatsižvelgiama.

18 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de lo Mercantil no 3 de Oviedo, con sede en Gijón* (Ovjedo 3-asis komercinis teismas, posėdžiaujantis Chichone) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos] 23 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kaip antai [TRLC] 487 straipsnio 1 dalies 4 punktas, atsižvelgiant į tai, kad šiame punkte skolininko veikimo „nesąžiningai arba piktnaudžiaujant“ sąvoka apima jo veiksmus trečiųjų asmenų kreditorių, kurie nėra įtraukti į paties skolininko, kaip fizinio asmens, nemokumo bylos kreditorių sąrašą, atžvilgiu?

2. Ar [TRLC] 487 straipsnio 1 dalies 4 punktas atitinka [Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos] 20 straipsnį, atsižvelgiant į tai, kad tame punkte numatyta antrosios galimybės suteikimo procedūros išimtis, dėl kurios negalima visiškai panaikinti skolų?

3. Ar [TRLC] 487 straipsnio 1 dalies 4º punktas atitinka [Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos] 20 straipsnio 2 dalį ir 79 konstatuojamąją dalį, atsižvelgiant į tai, kad nacionalinės teisės nuostatoje nenumatyta konkreti skolininko padėtis, nurodyta objektyvi išimtis ir Ispanijos teismams nesuteikta galimybė įvertinti skolininko, kuris naudojasi antrosios galimybės suteikimo procedūra, subjektyvių aplinkybių?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

19 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias nesuteikiama galimybė

pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, jeigu skolininkas veikia nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas trečiojo asmens kreditorių atžvilgiu, ir teismo sprendime, kuriuo šio trečiojo asmens nemokumas pripažintas tyčiniu, jis buvo pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“.

20 Šis klausimas kyla dėl to, kad TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punkte iš esmės numatyta, jog skolininkas, kuris per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas buvo pripažintas suinteresuotuoju asmeniu sprendime, kuriuo trečiojo asmens nemokumas buvo pripažintas tyčiniu, negali pasinaudoti tokia galimybe, išskyrus atvejus, kai prašymo panaikinti skolas pateikimo dieną jis sumokėjo visas skolas, už kurias yra atsakingas.

21 Šiuo aspektu primintina, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą, reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2024 m. kovo 14 d. Sprendimo *VR Bank Ravensburg-Weingarten*, C-536/22, EU:C:2024:234, 35 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

22 Pirma, kalbant apie Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies formuluotę, joje numatyta, kad valstybės narės gali toliau taikyti arba priimti nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, atšaukiama tokiu skolų panaikinimu suteikiama nauda arba kuriomis numatomi ilgesni visiško skolų panaikinimo laikotarpiai arba ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai tais atvejais, kai nemokus verslininkas „įsiskolindamas, nemokumo procedūros metu arba grąžindamas skolą, veikė [visų pirma] kreditorių <…> atžvilgiu nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas“.

23 Šioje nuostatoje netiesiogiai nurodomas laikas, kai skolininkas turėjo veikti nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, t. y. „įsiskolindamas“, „nemokumo procedūros metu“ arba „grąžindamas skolą“, o tai leidžia manyti, kad minėtoje nuostatoje nurodytais „kreditoriais“ laikomi asmenys, kuriuos galima nustatyti arba atitinkamo skolininko įsiskolinimo arba nemokumo procedūros metu arba jam grąžinant skolas. Kaip savo rašytinėse pastabose teigia Europos Komisija, galima teigti, kad ši laiko nuoroda patvirtina Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies aiškinimą, pagal kurį sąvoka „kreditoriai“ reiškia tik tuos kreditorius, kuriems atitinkamas skolininkas yra tiesiogiai ir asmeniškai skolingas, t. y. „savo“ kreditorius, o ne asmenis, kurie iš pradžių buvo trečiojo asmens kreditoriai, o skolininko kreditoriais tapo tik priėmus teismo sprendimą, kuriuo šis skolininkas pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“ dėl tyčinio šio trečiojo asmens nemokumo.

24 Vis dėlto, kadangi esant tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, asmuo, einantis bendrovės, kurios nemokumas pripažintas „tyčiniu“, valdybos nario pareigas, žino, kad pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus jis gali būti pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“, kaip tai suprantama pagal šiuos nacionalinės teisės aktus, ir taip tapti šios bendrovės kreditorių skolininku, šis asmuo negalėjo pagrįstai nežinoti, kad kreditoriai, kurių atžvilgiu jis nusprendžia įpareigoti šią bendrovę, potencialiai yra jo paties kreditoriai. Todėl tokiu atveju minėto asmens nesąžiningi veiksmai arba piktnaudžiavimas tos pačios įmonės kreditorių (vadinasi, ir savo galimų asmeninių kreditorių) atžvilgiu prilygintini nesąžiningiems veiksmams arba piktnaudžiavimui savo paties kreditorių atžvilgiu.

25 Tokį Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies formuluotės aiškinimą patvirtina tai, kad šios nuostatos versijoje prancūzų kalba vartojamos sąvokos „des créanciers“ (kreditoriai), o ne „ses créanciers“ (savo kreditoriai). Iš tiesų, jei Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų norėjęs apriboti minėtoje nuostatoje nurodytų kreditorių ratą tik skolininko kreditoriais, jis galėjo tai lengvai padaryti; tam reikėjo tik vartoti savybinį įvardį „savo“.

26 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies kalbinės versijos (išskyrus versiją prancūzų kalba), visų pirma vokiečių (*gegenüber den Gläubigern*), anglų (*towards creditors*), danų (*for kreditorer*), ispanų (*respecto a los acreedores*), vengrų (*a hitelezőkkel <…> szemben*), italų (*nei confronti dei creditori*), portugalų (*para com os credores*), rumunų (*față de creditori*) ir švedų (*gentemot borgenärerna*) kalbomis patvirtina, kad teisės aktų leidėjas šio savybinio įvardžio nevartojo.

27 Antra, dėl Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies konteksto svarbu pažymėti, kad ši nuostata yra pirmoji iš kelių nuostatų, leidžiančių nukrypti nuo šios direktyvos 20 straipsnyje įtvirtinto principo, pagal kurį galima pasinaudoti visiško skolų panaikinimo procedūra, todėl ji turi būti aiškinama siaurai.

28 Vis dėlto, kaip matyti visų pirma iš Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos versijų čekų, danų, vokiečių, anglų, airių, prancūzų, kroatų, italų, latvių, nyderlandų, portugalų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių ir švedų kalbomis, skirtingai nei šio 23 straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse, kuriose vartojamas prancūzų kalbos žodį „peuvent“ („gali“) iš esmės atitinkantis žodis, atitinkamai „mohou“, „kan“, „können“, „may“, „féadfaidh“, „mogu“, „possono“, „var“, „kunnen“, „podem“, „pot“, „môžu“, „lahko“, „voivat“ ir „får“, todėl valstybėms narėms suteikiama tam tikra diskrecija atitinkamai „toliau taikyti arba priimti“ tam tikras nuo šio principo leidžiančias nukrypti nuostatas, „numatyti“ ilgesnius skolų panaikinimo laikotarpius ir „nustatyti, kad tam tikrų kategorijų skolos negali būti panaikintos, arba <…> apriboti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, arba nustatyti ilgesnį skolos panaikinimo laikotarpį“, minėto straipsnio 1 dalyje šiomis kalbinėmis versijomis panašus žodis nevartojamas ir valstybės narės įpareigojamos priimti tokią nukrypti leidžiančią nuostatą, numatant, kad jos „gali toliau taikyti arba priimti“, be kita ko, nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, numatomi ilgesni visiško skolų panaikinimo laikotarpiai arba ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai tais atvejais, kai skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas. Šios išvados nepaneigia aplinkybė, kad šios direktyvos 23 straipsnio 1 dalies versijoje ispanų kalba vartojamas žodis „podrán“ („galės“), nes vienoje akto kalbinių versijų vartojama formuluotė negali būti vienintelis šio akto aiškinimo pagrindas ar įgyti prioritetą kitų kalbinių versijų atžvilgiu (šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 20 d. Sprendimo *Belgija / Komisija*, C-16/16 P, EU:C:2018:79, 50 ir 51 punktus ir nurodytą jurisprudenciją).

29 Kadangi Sąjungos teisės aktų leidėjas nusprendė įpareigoti valstybes nares toliau taikyti arba priimti šią nukrypti nuo minėto principo leidžiančią nuostatą, ir neapsiribojo diskrecijos šiuo klausimu suteikimu, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad būtų galima kiek įmanoma neleisti pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra tiems skolininkams, kurie veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudami kreditorių ar kitų suinteresuotų asmenų atžvilgiu.

30 Taigi kontekstinis 23 straipsnio 1 dalies aiškinimas patvirtina šio sprendimo 24 ir 25 punktuose išdėstytą pažodinį aiškinimą.

31 Trečia, dėl Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies tikslo, iš šios direktyvos 78 konstatuojamosios dalies matyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino nustatyti nukrypti nuo galimybės pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra leidžiančias nuostatas, „kai skolininkas yra nesąžiningas arba veikė piktnaudžiaudamas“, ir šioje konstatuojamojoje dalyje detaliau neapribojo kreditorių, kurių atžvilgiu skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, rato.

32 Konkrečiai kalbant apie aplinkybes, į kurias reikia atsižvelgti nustatant, ar skolininkas veikė nesąžiningai, Sąjungos teisės aktų leidėjas šios direktyvos 79 konstatuojamojoje dalyje nurodė tokias aplinkybes kaip „skolos pobūdis ir dydis, jos atsiradimo laikas, verslininko pastangos ją grąžinti ir laikytis teisinių prievolių, įskaitant viešojo licencijavimo reikalavimus ir būtinybę vesti teisingą buhalteriją, verslininko mėginimai išvengti kreditorių reikalavimų, pareigų vykdymas kylant nemokumo tikimybei, kurias priklauso vykdyti verslininkais esantiems bendrovių direktoriams, ir Sąjungos ir nacionalinės konkurencijos ir darbo teisės laikymasis“.

33 Visų pirma, svarbu pažymėti, kad šiame nebaigtiniame sąraše (jis pradedamas žodžiais „tokias aplinkybes kaip“) nėra jokios nuorodos, kad kreditorių, kurių atžvilgiu skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, ratas yra kaip nors apribotas, ir į jį neįtraukti asmenys, kurie iš pradžių buvo trečiojo asmens kreditoriai, o vėliau, po tyčinio šio trečiojo asmens nemokumą, tapo to skolininko kreditoriais. Antra, tokiu būdu išvardytos aplinkybės, visų pirma susijusios su „skolos pobūdžiu ir dydžiu“, „jos atsiradimo laiku“ ir „[skolininko] mėginimais išvengti kreditorių reikalavimų“, apima įvairias situacijas ir yra suformuluotos taip, kad galima manyti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė, kad būtų apimti skolininko veiksmai tiek savo paties, tiek trečiojo asmens (pavyzdžiui, bendrovės, kurios valdybos narys buvo šis skolininkas) kreditorių atžvilgiu.

34 Todėl, atsižvelgiant į taip pabrėžtą tikslą, Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalies negalima aiškinti taip, kad asmuo, pripažintas atsakingu už tyčinį bendrovės nemokumą, gali išvengti solidariosios atsakomybės šios bendrovės kreditoriams, numatytos nacionalinėje teisėje, tam kreipdamasis dėl asmens nemokumo bylos iškėlimo ir prašydamas panaikinti visas jo skolas.

35 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią nesuteikiama galimybė pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, jeigu skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas trečiojo asmens kreditorių atžvilgiu, ir teismo sprendime, kuriuo šio trečiojo asmens nemokumas pripažintas tyčiniu, jis buvo pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimo

Dėl trečiojo klausimo priimtinumo

36 Ispanijos vyriausybė iš esmės teigia, kad trečiasis klausimas grindžiamas prielaida, jog TRLC neleidžia Ispanijos valdžios institucijoms ir teismams subjektyviai vertinti asmens, siekiančio, kad nesumokėtos skolos būtų panaikintos, veiksmų. Tačiau ši prielaida yra klaidinga. Kadangi šis klausimas nėra svarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti, jis turi būti pripažintas nepriimtinu.

37 Šiuo klausimu taip pat reikia priminti, kad, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimui, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar reikia pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad galėtų priimti savo sprendimą, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Taigi iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu

(2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid ir kt.*, C-59/22, C-110/22 ir C-159/22, EU:C:2024:149, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

38 Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinas tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2024 m. vasario 22 d. Sprendimo *Consejería de Presidencia, Justicia e Interior de la Comunidad de Madrid ir kt.*, C-59/22, C-110/22 ir C-159/22, EU:C:2024:149, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

39 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad, pirma, nėra akivaizdu, jog Sąjungos teisės nuostatos, kurias prašoma išaiškinti trečiuoju klausimu, visiškai nesusijusios su pagrindinės bylos dalyku arba kad šiame klausime iškelta problema neturi reikšmės sprendžiant pagrindinę bylą.

40 Nors, kaip nurodė Ispanijos vyriausybė, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą iš tiesų matyti, jog jį pateikęs teismas mano, kad TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatyta nukrypti nuo galimybės pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra leidžianti nuostata, grindžiama tik objektyviais veiksniais, Ispanijos teismams nesuteikiant galimybės vertinti subjektyvių skolininko, kuris nori pasinaudoti šia procedūra, padėties aplinkybių, vis dėlto pagal suformuotą jurisprudenciją tik nacionalinis teismas turi jurisdikciją aiškinti ir taikyti nacionalinę teisę. Taigi Teisingumo Teismas, laikydamasis jo paties ir nacionalinių teismų kompetencijos atskyrimo taisyklių, turi atsižvelgti į teisinį pagrindą, kuriam esant suformuluoti prejudiciniai klausimai nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą (2024 m. lapkričio 14 d. Sprendimo *S. (Teismo sudėties keitimas)*, C-197/23, EU:C:2024:956, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

41 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jame pateikė visą informaciją, būtiną tam, kad Teisingumo Teismas galėtų naudingai atsakyti į trečiąjį klausimą.

42 Taigi šis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

43 Dėl antrojo ir trečiojo klausimų (juos reikia nagrinėti kartu) reikia pažymėti, kad tiek, kiek jie kyla nagrinėjant nacionalinėje teisėje įtvirtintą nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal kurią tam tikromis sąlygomis netaikomos bendrosios taisyklės, laikytina, kad tie klausimai iš esmės susiję su Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalies aiškinimu. Iš tiesų šioje nuostatoje numatyta, kad tam tikromis sąlygomis valstybės narės gali toliau taikyti arba priimti nukrypti leidžiančias nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, atšaukiama skolų panaikinimu suteikiama nauda arba kuriomis numatomi ilgesni visiško skolų panaikinimo laikotarpiai arba ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai. Minėti klausimai negali būti susiję su šios direktyvos 20 straipsniu; šis yra esminė nuostata, kuria valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, kad nemokiems verslininkams būtų suteikta galimybė pasinaudoti visiško skolų panaikinimo procedūra pagal minėtą direktyvą.

44 Taigi laikytina, kad antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta skolų panaikinimo principo išimtis, nenumatyta pirmiau minėtoje nuostatoje, ir pagal kurias tokia galimybė netaikoma, jeigu per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas pateikimo skolininkas teismo sprendime, kuriuo trečiojo asmens nemokumas pripažintas „tyčiniu“, pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“, išskyrus atvejus, kai šio prašymo pateikimo dieną skolininkas sumokėjo visas skolas, už kurias yra atsakingas, o nacionaliniai teismai neprivalo subjektyviai įvertinti, ar šis skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas.

45 Pirma, dėl klausimo, ar pagal 23 straipsnio 2 dalį draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra kitomis nei šioje nuostatoje išvardytomis aplinkybėmis, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad ši dalis turi būti aiškinama taip, kad joje pateiktas aplinkybių sąrašas nėra baigtinis ir kad valstybės narės turi diskreciją priimti nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, atšaukiama tokiu skolų panaikinimu suteikiama nauda arba kuriomis numatomi ilgesni visiško skolų panaikinimo laikotarpiai ar ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai kitomis, nei šioje nuostatoje išvardytomis, aplinkybėmis, jeigu, kaip matyti iš šios nuostatos formuluotės, šios aplinkybės yra aiškiai apibrėžtos ir tokios nukrypti leidžiančios nuostatos yra tinkamai pagrįstos (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 28 punktas).

46 Dėl sąlygų, su kuriomis siejamas toks naudojimasis valstybėms narėms suteikta galimybe, t. y. kad tokios valstybių narių priimtos nukrypti leidžiančios nuostatos turi būti susijusios su „tam tikromis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis“ ir būti „tinkamai pagrįstos“, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad, kai nacionalinės teisės aktų leidėjas priima nuostatas, numatančias nukrypti leidžiančias nuostatas, pastarųjų priežastys turi būti kildinamos iš nacionalinės teisės arba iš procedūros, per kurią jos buvo priimtos, ir šiomis priežastimis turi būti siekiama teisėto viešojo intereso (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 31 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

47 Šiuo klausimu reikia priminti, kad tiek Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 78 konstatuojamoji dalis, kurioje daroma nuoroda į nukrypti leidžiančias nuostatas, „tinkamai pagrįstas nacionalinėje teisėje nustatytomis priežastimis“, tiek šios direktyvos 81 konstatuojamoji dalis, kurioje nurodyta „tinkamai pagrįsta priežastis pagal nacionalinę teisę“, leidžia manyti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, jog pakanka, kad būtų laikomasi skirtingose nacionalinės teisės sistemose nustatytų taisyklių (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 32 punktas).

48 Taip pat reikia priminti, kad byloje, susijusioje su nuostata, panašia į nagrinėjamąją pagrindinėje byloje, t. y. TRLC 487 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad pagal Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalį nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias draudžiama taikyti skolų panaikinimą tam tikromis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis, kaip antai skolininkui, kuris per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas pateikimo galutiniu administraciniu sprendimu buvo nubaustas už labai sunkius mokestinius, socialinio draudimo ar socialinės tvarkos pažeidimus arba jeigu per tą patį laikotarpį buvo priimtas galutinis sprendimas dėl atsakomybės išplėtimo, išskyrus atvejus, kai šio prašymo pateikimo dieną skolininkas yra visiškai sumokėjęs savo mokesčių ir socialinio draudimo skolas, jei iš nacionalinės teisės matyti, kad šis netaikymas pateisinamas teisėto viešojo intereso siekimu,

o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (šiuo klausimu žr. 2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 47 punktą).

49 Tokia pati išvada darytina ir dėl tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punktas, kuriame numatyta, jog skolininkas, kuris per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas buvo pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“ sprendime, kuriuo trečiojo asmens nemokumas buvo pripažintas „tyčiniu“, negali pasinaudoti tokia galimybe, išskyrus atvejus, kai prašymo panaikinti skolas pateikimo dieną jis buvo sumokėjęs visas skolas, už kurias yra atsakingas.

50 Nagrinėjamu atveju, kaip matyti iš šio sprendimo 7 punkto, Ispanijos teisės aktų leidėjas Įstatymo Nr. 16/2022 preambulėje, kurioje siekiama užtikrinti Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę, nurodė priežastis, dėl kurių numatė nukrypti nuo skolų panaikinimo procedūros leidžiančias nuostatas. Jame įstatymų leidėjas, be kita ko, teigia, viena vertus, kad „skolininko sąžiningumas tebėra kertinis skolų panaikinimo aspektas“ ir kad „nustatomi norminiai sąžiningumo apribojimai, atsižvelgiant į tam tikrą išsamiai išvardytą objektyvų elgesį (baigtinis sąrašas), nesiremiant neaiškiais ar nepakankamai apibrėžtais elgesio modeliais, arba kai dėl įrodymų skolininkui tenka neįmanoma našta“.

51 Kita vertus, iš šios preambulės matyti, kad Ispanijos teisės aktų leidėjas laikėsi nuomonės, jog būtina nustatyti principo, kad skolininkas, kuris tenkina sąžiningumo reikalavimą, gali pasinaudoti visų savo skolų panaikinimo procedūra, išimtis; jos taikomos skoloms, kurios „išimties tvarka ir dėl savo ypatingo pobūdžio laikomos tokiomis, kurių negalima teisėtai panaikinti“. Šios išimtys visų pirma pateisinamos „[itin didele šių skolų] patenkinimo svarba <…> siekiant teisingos ir solidarios visuomenės, pagrįstos teisinės valstybės principu“ arba „sinergija ar neigiamu išoriniu poveikiu, kuris gali atsirasti dėl tam tikrų rūšių skolų panaikinimo“.

52 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar šios priežastys yra teisėto viešojo intereso priežastys, ir ar iš nacionalinės teisės aktų matyti, kad šios priežastys pagrindžia skolų panaikinimo netaikymą aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis, kaip nurodytos TRLC 487 straipsnio 1 dalies 4 punkte.

53 Antra, dėl klausimo, ar pagal Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 1 dalį draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias skolų panaikinimas netaikomas aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis, o nacionaliniai teismai neprivalo subjektyviai įvertinti, ar atitinkamas skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, reikia konstatuoti, kad nors ši nuostata aiškiai skirta nemokiems verslininkams, kurie veikė „nesąžiningai arba piktnaudžiaudami“, šio straipsnio 2 dalyje tokios nuorodos nėra. Iš tiesų šios direktyvos 23 straipsnio 2 dalyje tik numatyta, kad valstybės narės gali toliau taikyti arba priimti nuostatas, kuriomis atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra ar ji apribojama, atšaukiama skolų panaikinimu suteikiama nauda arba kuriomis numatomi ilgesni visiško skolų panaikinimo laikotarpiai ar ilgesni draudimo verstis veikla laikotarpiai „tam tikromis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis ir kai tokios nukrypti leidžiančios nuostatos yra tinkamai pagrįstos“, bet dėl to nereikalaujama nustatyti, kad atitinkami verslininkai veikė „nesąžiningai arba piktnaudžiaudami“ (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 41 punktas).

54 Kaip Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, minėto 23 straipsnio 2 dalyje kaip pavyzdys išvardytoms aplinkybėms, kurioms esant gali būti numatytos nukrypti nuo skolų panaikinimo procedūros leidžiančios nuostatos, nebūdinga tai, kad atitinkami verslininkai veikia „nesąžiningai“ arba „piktnaudžiaudami“; šios aplinkybės iš esmės atitinka aplinkybes, nurodytas Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 79 ir 80 konstatuojamosiose dalyse, ir iš pastarųjų taip pat nematyti, jog Sąjungos teisės aktų leidėjas ketino apriboti 23 straipsnio 2 dalyje nurodytas „aiškiai apibrėžtas aplinkybes“ tik tais atvejais, kai atitinkami verslininkai veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudami (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 42 ir 43 punktai).

55 Kadangi pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalyje nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias skolų panaikinimas netaikomas aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis, kai skolininkas neveikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas (šiuo klausimu žr. 2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 44 punktą), taip pat reikia pripažinti, kad šia nuostata nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias tokiomis aplinkybėmis nesuteikiama galimybė pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, o nacionaliniai teismai neprivalo subjektyviai įvertinti, ar atitinkamas skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas.

56 Darytina išvada, kad Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės gali numatyti nacionalinės teisės nuostatas, pagal kurias skolų panaikinimo procedūra netaikoma tais atvejais, kai atitinkamas skolininkas neveikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, o nacionaliniai teismai neturi subjektyviai vertinti, ar skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas.

57 Vis dėlto Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai nustatė, kad naudojimasis šia galimybe siejamas su sąlygomis, jog šioje nuostatoje nurodytos nukrypti leidžiančios nuostatos turi būti susijusios su „tam tikromis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis“ ir „tinkamai pagrįstos“. Darytina išvada, kad, kaip priminta šio sprendimo 46 punkte, kai nacionalinės teisės aktų leidėjas priima nuostatas, numatančias tokias nukrypti leidžiančias nuostatas, pastarųjų priežastys turi būti kildinamos iš nacionalinės teisės arba iš procedūros, per kurią jos buvo priimtos, ir šiomis priežastimis turi būti siekiama teisėto viešojo intereso. Taigi pagal nacionalinę teisę leidžiama nustatyti teisėto viešojo intereso priežastį, kuri šiomis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis pagrindžia skolų panaikinimo netaikymą.

58 Taigi pagal Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalį nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias draudžiama taikyti skolų panaikinimą tam tikromis aiškiai apibrėžtomis aplinkybėmis, kaip antai skolininkui, kurio atžvilgiu per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas pateikimo buvo priimtas galutinis sprendimas dėl atsakomybės išplėtimo, išskyrus atvejus, kai šio prašymo pateikimo dieną skolininkas yra visiškai sumokėjęs savo mokesčių ir socialinio draudimo skolas, jei iš nacionalinės teisės matyti, kad šis netaikymas pateisinamas teisėto viešojo intereso siekimu, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (2024 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Corván ir Bacigán*, C-289/23 ir C-305/23, EU:C:2024:934, 47 punktas).

59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyvos 23 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta galimybės pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra principo išimtis, nenumatyta pirmiau minėtoje nuostatoje, ir pagal kurias tokia galimybė netaikoma, jeigu per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas pateikimo

skolininkas teismo sprendime, kuriuo trečiojo asmens nemokumas pripažintas „tyčiniu“, pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“, išskyrus atvejus, kai šio prašymo pateikimo dieną skolininkas sumokėjo visas skolas, už kurias yra atsakingas, o nacionaliniai teismai neprivalo subjektyviai įvertinti, ar šis skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, su sąlyga, kad toks netaikymas buvo tinkamai pagrįstas pagal nacionalinę teisę.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (šeštoji kolegija) nusprendžia:

1. **2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1023 dėl prevencinio restruktūrizavimo sistemų, skolų panaikinimo ir draudimo verstis veikla ir priemonių restruktūrizavimo, nemokumo ir skolų panaikinimo procedūrų veiksmingumui didinti, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2017/1132 (Restruktūrizavimo ir nemokumo direktyva), 23 straipsnio 1 dalis**

   turi būti aiškinama taip:

   pagal ją nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią nesuteikiama galimybė pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra, jeigu skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas trečiojo asmens kreditorių atžvilgiu, ir teismo sprendime, kuriuo šio trečiojo asmens nemokumas pripažintas tyčiniu, jis buvo pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“.

2. **Direktyvos 2019/1023 23 straipsnio 2 dalis**

   turi būti aiškinama taip:

   pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta galimybės pasinaudoti skolų panaikinimo procedūra principo išimtis, nenumatyta pirmiau minėtoje nuostatoje, ir pagal kurias tokia galimybė netaikoma, jeigu per dešimt metų iki prašymo panaikinti skolas pateikimo skolininkas teismo sprendime, kuriuo trečiojo asmens nemokumas pripažintas „tyčiniu“, pripažintas „suinteresuotuoju asmeniu“, išskyrus atvejus, kai šio prašymo pateikimo dieną skolininkas sumokėjo visas skolas, už kurias yra atsakingas, o nacionaliniai teismai neprivalo subjektyviai įvertinti, ar šis skolininkas veikė nesąžiningai arba piktnaudžiaudamas, su sąlyga, kad toks netaikymas buvo tinkamai pagrįstas pagal nacionalinę teisę.

Parašai.